

analysis, properties, and conservation treatment with special emphasis on ethnographic objects (Matte Paint: Povijest i tehnologija, analize, svojstva i konzervacija s posebnim naglaskom na etnografske objekte).

Na kraju časopisa dano je zbirno kazalo izdanja JAIC-a od 1993. do 1995, volumeni 32-34.

JAIC je vrlo koristan časopis u razvoju konzerviranja, sadrži zanimljive članke i prikaze, te tako omogućuje svima koji se bave konzervatorskim i restauratorskim poslom, tj. očuvanjem kulturne i umjetničke baštine, da to rade na najbolji način.

Ksenija Percač

LA GAZETTE DES ARCHIVES, br. 164, Pariz, 31. ožujka 1994, 92 str.

Časopis *La Gazette des Archives* izdaje Udruženje francuskih arhivista, izlazi svaka tri mjeseca, publicira se na svim kontinentima.

Odile Krakovitch: Arhivi prema ediciji "Mjesta sjećanja" kao obvezni put od povijesti k sjećanju (*Les archives d'après les "Lieux de mémoire" passage obligé de l'histoire à la mémoire*), str. 5-24.

U okviru edicije "Mjesta sjećanja" objavljeno je ukupno sedam svezaka koji se dijele na tri naslova: "Republika" (Paris, 1984), "Nacija" (Paris, 1986) i "Francuska" (Paris, 1992). Tek sedmi, posljednji svezak ove edicije sadrži esej o arhivima, pod naslovom "Od Trezora isprava do CARAN-a" (autor K. Pomian). U eseju je analizirana dvojaka priroda arhivskog gradiva: arhivsko gradivo – dokument i arhivsko gradivo – spomenik, arhivsko – gradivo – mjesto povijesti i arhivsko gradivo – mjesto sjećanja. Prema Pomianu, "arhivsko gradivo je dokument kada ono sadrži izričitu obavijest o vidljivim ili primjetnim zbivanjima", a postaje spomenikom "kada sadrži određenu obavijest o nevidljivome". Dokument je "posrednik koji dopušta rekonstrukciju nevidljivoga, on je instrument povijesti". Prema tome, "arhivist je čuvar i rukovoditelj povijesti, ali i sjećanja". K. Pomian predviđa da će arhivi budućnosti biti dinamični, upitni, nositelji dijaloga, otvaranja i rješenja. Pri tome je postavio pitanje položaja arhivista pred invazijom memoarske povijesti i pred njezinom prevlašću nad poviješću. Budući da je arhivist, više nego povjesničar, "tumač i posrednik između dokumenta i korisnika", postavlja se i pitanje njegove odgovornosti prema arhivskome gradivu. Pri obradi suvremenih fondova, arhivist "nema samo tehničku, nego i moralnu i političku ulogu", budući da on "na neki način, kontrolira povijest i sadržaje ukidajući zabrane ili određujući autorizaciju za fondove koje objelodanjuje ili drži u tajnosti". "Odgovornost arhivista prema arhivskom gradivu koje će nastati u budućnosti još je veća: odabirom i izlučivanjem, odlučivanjem o

tome što treba čuvati, koje fondove staviti na raspolaganje, a koje ne, arhivist postaje kreator, *deus et machina* buduće povijesti".

Autorica tvrdi da je velika zasluga "Mjesta sjećanja" upravo u tome što su potakla preispitivanje suviše dugih rokova za davanje na korištenje osjetljivog arhivskog gradiva, uz to i pitanje moralnosti i čuvanja privatnog života pojedinaca. Smatra da bi trebalo fiksirati kriterije po kojima se arhivsko gradivo odabire i škartira, potaknuti susrete i dijaloge s istraživačima, genealozima, sveučilišnim profesorima i administrativnim osobljem. Na kraju je zaključila: "Ako moramo postati cenzori, imajmo barem hrabrosti o tome govoriti." Veronique Dignac: Arhivske zgrade iz 19. stoljeća u fondu Glavni savjet za javne građevine (*Les bâtiments d'archives au XIXe siècle dans le fonds du Conseil général des Bâtiments civils*), str. 24-44.

Arhivsko gradivo fonda Glavni savjet za javne građevine nalazi se u Francuskom nacionalnom arhivu, unutar podserije F. Glavni savjet za javne građevine je ustanovljen 1795. godine. Savjet je vršio nadzor i davao suglasnost na projektnu dokumentaciju prilikom izgradnje, prenamjene ili uređenja tržnica, bolnica, katedrale, crkava, ubožnica, zatvora, vojarni, žandarmerija, palača pravde, zgrada upravnih oblasti, arhiva itd. Od 1853. godine pri Savjetu su postavljena dvojica glavnih inspektora radi provedbe nadzora nad izgradnjom i preuređenjem departmanskih, komunalnih i bolničkih arhiva. Autorica je analizirala šesnaest izvještaja o zgradama departmanskih arhiva koje su glavni inspektori bili predali Glavnom savjetu u razdoblju od 1840. do 1864. godine. Prikazala je načela kojima su se rukovodili arhitekti prilikom konstrukcije arhivskih zgrada, naročito prilikom ostvarenja sigurnosnih uvjeta za smještaj gradiva. Izvještaji pokazuju da je nedostatak smještajnog prostora bio glavni razlog zbog kojeg su se departmanske oblasti odlučivale na izgradnju novog arhiva ili na adaptaciju postojećeg. Ostali razlozi su bili: starost građevine, rastući rizik od požara, preopterećenje podova, loš raspored prostorija itd.

Michel Monnerie: Konzervirati i sačuvati pečate: opasnosti i lijekovi (*Conserver et préserver les sceaux: dangers et remèdes*), str. 44-62.

Autor je prikazao štetne utjecaje pojedinih fizičkih i kemijskih pojava na različite vrste pečata: vosak postaje mekši već pri temperaturi od 30°C, stoga treba izbjegavati da se voštani pečati dugotrajno drže u ruci, da se ispituju pri svjetlu lampe ili ostavljaju blizu izvora topline, a budući da od hladnoće vosak postaje tvrdi i lakše lomljiv, temperatura ne bi smjela biti niža od 10°C. Svjetlost sama po sebi ima mali učinak na pečate od voska, ali vlaga će pripomoći da se u brazdama pečata nasele gljivice, bakterije, alge ili insekti koji će ih razarati. Prašina otežava čitljivost pečata. Nestručno rukovanje sredstvima za čišćenje je opasno, jer može doći do otapanja

voska i smola. Zlatne bule se obično čuvaju s vrlo velikom pažnjom i vrlo rijetko se pokazuju, tj. najčešće nisu jako ugrožene. Za srebrne bule je važno da se spriječi njihovo oksidiranje, stoga ih treba izolirati od atmosferskih uvjeta. Korodiranje treba spriječiti i kod olovnih bula. Općenito bi trebalo nastojati da se pečati diraju što manje, pri tome neka ruke budu čiste i suhe, najbolje u rukavicama. Ukoliko neki pečat treba često pokazivati, najbolje rješenje je da ga se stavi u staklenu vitrinu (u tom slučaju, idealno bi bilo da se izlažu samo fotografije, odljevi ili faksimili pečata). Treba izbjegavati da pečati vise na konopcu. Najbolji način njihova čuvanja je u platnenoj vrećici s uzicama. Treba posebno zaštititi pečate na dokumentima koji su namijenjeni mikrofilmiranju. Oprez je potreban i prilikom postavljanja i demontiranja izložbi. Restauraciju pečata uvijek treba prepustiti stručnjacima. Korištenje odljeva je najbolje jamstvo da će pečati biti očuvani.

Rubrika *Bilješke, obavijesti, mišljenja*, sadrži članak Françoise Durand-Evrard: Indijanci kulture (*Les Indiens de la Culture*), str. 62-70.

Autorica nastoji definirati ulogu arhivistike kao kulturne djelatnosti. Prihvata stav kanadskih arhivista da je misija arhivista usmjerena ka "očuvanju kolektivnog sjećanja nacije ..., suradnji u zaštićivanju prava, obogaćivanju osjećaja nacionalnog identiteta". Prema mišljenju autorice, osnovni cilj arhivistike je da istraživačima olakša pristup do pisane baštine, stoga izrada obavijesnih pomagala mora ostati u središtu arhivističke struke (iako su arhivisti, pritisnuti masom dokumenata, u svakodnevnoj praksi sve više ograničeni samo na izradu lista za odabir i prijenos registraturnog gradiva).

U rubrici *Ukratko*, str. 70-71. nalazi se: kratki opis programa ARISC ("Arhivsko gradivo proizišlo iz suvremene znanosti"); prikaz rada Ureda za koordinaciju evropskog programa pri Međunarodnom arhivskom vijeću tijekom proljeća 1993. godine; bilješka o 33. kongresu Francuskih arhiva (Roubaix, listopad 1993).

Unutar rubrike *Prikazi*, str. 72-78. prikazane su knjige: *Gli archivi e la memoria del presente* (Rim, 1992), *Elektroničko arhiviranje dokumenata (L'archivage électronique des documents, Pariz, 1992)*, članak *Arhivi i njihov razvoj. Arhivi i arhivisti Ille-et-Vilainea od 1802. do 1991.* (*Les archives et leur évolution. Archives et archivistes d'Ille-et-Vilaine de 1802 à 1991, Ille-et-Vilaine, 1993*), knjiga *Keeping Archives. Second Edition* (Port Melbourne, 1993) i knjiga *Archive Buildings in the United Kingdom, 1977-1992* (London, 1993).

U rubrici *Zaprimljene knjige* (str. 78-79) popisani su naslovi djela iz područja arhivistike koja su bila objavljena tijekom 1992. i 1993. godine.

Unutar rubrike *Strani arhivistički časopisi* (str. 80-92) prikazani su sljedeći časopisi: *Arheika Nea* (izdavač: Udruženje grčkih arhiva), br. 6/1992. i br. 7/1993;

Archivaria (izdavač: Udruženje kanadskih arhivista), br. 34/1992. i br. 35/1993;
Lligal (izdavač: Udruženje arhivista Katalonije), br. 1/1980. i br. 2/1990.

Branka Molnar

LA GAZETTE DES ARCHIVES, br. 165, Pariz, 30. lipnja 1994.

Arhivi vjerskih ustanova i povijesno istraživanje

(Studije sastavljene povodom savjetovanja održanih u Parizu od 13. do 16. listopada 1992. i od 7. do 10. prosinca 1993. u organizaciji Uprave francuskih arhiva)

Paule-René Bazin: Predgovor (*Avant – propos*), str. 99-101.

Autorica je naglasila da postoji svojevrsna dihotomija u arhivističkoj praksi: povijest ostaje važnim elementom njihove struke, ali ih svakodnevica udaljava od povijesnih istraživanja. Stoga je Uprava francuskih arhiva pokrenula programe osposobljavanja: tijekom 1989. godine je organizirala savjetovanje o aktualnim tendencijama povijesnih istraživanja, 1990. i 1991. godine su održana dva skupa o pravosudnim fondovima i povijesnom istraživanju, a 1992. godine su održana savjetovanja o arhivskim fondovima vjerskih ustanova i istraživanju povijesti religije.

Catherine Vincent: Stanje istraživanja: srednjovjekovna povijest (*L'état de la recherche: histoire médiévale*), str. 103-116.

Istraživanje povijesti srednjovjekovne religije u Francuskoj je vrlo razvijeno. Glavne teme istraživanja su: rasprostranjenost vjerskih zajednica, granice župa i dijeceza (tj. historijska geografija), vjerski obredi i mjesta na kojima su se oni vršili, konstrukcija crkvenih građevina, "putevi spasenja" (načini molitve, procesije, hodočašća, odnos prema smrti, životi svetaca), Velika Shizma, ekonomika župa i samostana, odnos prema nevjernicima, pitanje križara i dr.

Nicole Lemaitre: Stanje istraživanja: povijest Novoga vijeka (*L'état de la recherche: histoire moderne*), str. 116-120.

Povijest religije Novoga vijeka je bogata istraživanjima. U posljednjih tridesetak godina u Francuskoj se ta povijest transformirala od izrazito literarne, apologetske, političke ili pravne povijesti, u kojoj su dominirali prikazi života svetaca ili papa, ka povijesti običnih vjernika, kulturnih i vjerskih sustava. Analiziraju se grupe, pokreti i vjerski osjećaji, primjenjuje se sociologija religije, istražuje se povijest mentaliteta. Poraslo je zanimanje za arhive bilježnika (proučavanje oporuka). Razmatraju se i antropološka pitanja, povijest vjerskih ideja i povijest teološke znanosti.

Jean-Marie Mayeur: Stanje istraživanja: suvremena povijest (*L'état de la recherche: histoire contemporaine*), str. 120-127.